

УДК 330.322

Гриценко Л. Л.

доктор економічних наук, професор,
Сумський державний університет, Україна;
e-mail: l.hrytsenko@finance.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3903-6716

Захаркін О. О.

доктор економічних наук, професор,
Сумський державний університет, Україна;
e-mail: o.zoaharkin@finance.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-9317-252X

Дехтяр Н. А.

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний університет, Україна;
e-mail: n.dekhtiar@uabs.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3396-5688

Шамкало К. Ю.

магістр,
Сумський державний університет, Україна

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. Інвестиції на сьогодні є вагомою основою розвитку багатьох рівнів економічної системи та можуть бути розглянутими як драйвер активізації економічного розвитку країни. Вони є необхідними для нарощування темпів виробництва, модернізації економічного комплексу, диверсифікації економіки. Оцінка інвестиційної привабливості розглядається як важливий засіб оптимального досягнення цілей інвестування, який забезпечує виконання функції механізму управління інвестиціями. Інвестиційна привабливість окремої країни, регіону, галузі чи підприємства є вагомим орієнтиром для інвестора при ухваленні рішення стосовно вкладення капіталу. У сучасних умовах глобалізації економіки при оцінці інвестиційної привабливості країни дедалі більшої актуальності набуває імідж країни на міжнародній арені, її позиція у провідних рейтингових ранжуваннях, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні.

Розглянуто сутність поняття «інвестиційна привабливість» і запропоновано власне авторське визначення цього поняття. Охарактеризовано методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості на різних рівнях економічної ієрархії. Вивчено питання взаємозв'язку між дефініціями інвестиційної привабливості, клімату, потенціалу, ризику та активності. Проведено макроекономічний аналіз динаміки позицій України у призмі міжнародних рейтингів та індексів. Представлено організації та рейтинги, які оцінюють інвестиційну привабливість держави. Обґрунтовано методики рейтингів інвестиційної привабливості країн. Здійснено комплексну оцінку інвестиційної привабливості України протягом останніх років. Розглянуто фактори, які призводять до змін трансформаційних процесів у державі, загостренню загальноекономічної ситуації, дефіциту внутрішніх фінансових ресурсів і проблеми зі залученням іноземних інвестицій, що, у свою чергу, перешкоджають підвищенню інвестиційної привабливості України. Надано рекомендації щодо поліпшення інвестиційної привабливості України в сучасних умовах.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, міжнародні рейтинги та індекси, інвестиційна активність, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 2; бібл.: 31.

Hrytsenko L.

Doctor of Economics, Professor,
Sumy State University, Ukraine;
e-mail: l.hrytsenko@finance.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3903-6716

Zakharkin O.

Doctor of Economics, Professor,
Sumy State University, Ukraine;
e-mail: o.zoaharkin@finance.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-9317-252X

Dekhtyar N.*Ph. D. in Economics, Associate Professor,**Sumy State University, Ukraine;**e-mail: n.dekhtiar@uabs.sumdu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-3396-5688***Shamkalo K.***Master student,**Sumy State University, Ukraine***ASSESSMENT OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE**

Abstract. In the current conditions investment is an important basis for the development of many levels of the economic system and can be considered as a driver of country's economic development. They are necessary to increase the production rate, modernize the economic complex, diversify the economy. Assessment of investment attractiveness is considered as an important means of optimal achievement of investment goals, which ensures the performance of the function of investment management mechanism. The investment attractiveness of an individual country, region, industry or enterprise is an important guideline for the investor in the issue of deciding on capital investment. In the current conditions of globalization of the economy in assessing the investment attractiveness of the country is becoming increasingly important image of the country in the international arena, its position in the leading rankings, the experience of other investors in the country.

The article considers the essence of the concept of «investment attractiveness» and offers its own author's definition of this concept. Describe the methodological approaches to assessing investment attractiveness at different levels of the economic hierarchy. The relationship between the definitions of investment attractiveness, climate, potential, risk and activity has been studied. A macroeconomic analysis of the dynamics of Ukraine's position in the light of international ratings and indices is held. Organizations and ratings that assess the investment attractiveness of the state are presented. Methods of ratings of investment attractiveness of countries are substantiated. A comprehensive assessment of Ukraine's investment attractiveness in recent years has been made. The factors that lead to changes in the transformation processes in the country, the aggravation of the general economic situation, the shortage of domestic financial resources and the problem of attracting foreign investment, which in turn hinder the increase of investment attractiveness of Ukraine are considered. Recommendations for improving the investment attractiveness of Ukraine in modern conditions are given.

Keywords: investments, investment attractiveness, international ratings and indices, investment activity, investment climate, investment potential, investment risk.

JEL Classification E22, F21, O11

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 2; bibl.: 31.

Вступ. Інвестиції становлять основу розвитку різних рівнів економічної системи і є невід'ємною частиною активізації інвестиційних процесів. Одним із важливих засобів оптимального досягнення цілей інвестування (нарощування темпів виробництва, модернізації економічного комплексу, диверсифікації економіки тощо) є оцінка інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість окремої країни, регіону, галузі чи підприємства є вагомим орієнтиром для інвестора при ухваленні рішення стосовно вкладення капіталу. Тому на сьогодні порівняльний аналіз методик оцінки ефективності інвестиційної привабливості набуває важливого теоретичного і практичного значення.

У сучасних умовах глобалізації економіки при оцінці інвестиційної привабливості країни дедалі більшої актуальності набуває імідж країни на міжнародній арені, її позиція у провідних рейтингових ранжуваннях, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні тощо. Міжнародні рейтинги допомагають визначити ступінь довіри до кредитора і що він вищий, то на триваліший термін і на дешевші ресурси може розраховувати позичальник.

Аналіз останніх досліджень і постановка завдання. Дослідження інвестиційної привабливості України на макрорівні привернуло увагу багатьох авторів.

Цій темі присвятили свої роботи О. Л. Пластун [20], К. С. Малько [1], Я. О. Колесник [2], М. О. Маслак [3], Г. І. Грицаєнко [4], Н. А. Марченко [5], Н. В. Коваль [6], В. В. Ліщук [7], Г. І. Рзаєв [8] та інші.

Метою дослідження є здійснення макроекономічного аналізу динаміки позицій України у призмі міжнародних рейтингів та індексів для проведення комплексної оцінки інвестиційної привабливості України протягом останніх років.

Результати дослідження. Інвестиційна привабливість є досить широким і багатоаспектним поняттям. У результаті дослідження великої кількості наукових робіт виділимо різні підходи до визначення інвестиційної привабливості.

З позицій економіко-математичних підходів, на думку Л. Ф. Чумака [9], О. В. Ситника [10], під інвестиційної привабливістю розглядається система показників, що характеризують стан та ефективність певного об'єкта інвестування і викликають інтерес інвестора.

А. Є. Задорожня [11], К. В. Цукеба [12], Г. І. Рзаєв [8], О. І. Маслак [3] стверджують, що інвестиційна привабливість являє собою комплекс факторів (природно-географічних, соціально-економічних політичних тощо), які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти.

О. П. Косенко [13] і А. М. Кулик [14] характеризують інвестиційну привабливість як співвідношення ризику, прибутковості і вартості фінансових ресурсів у тій чи іншій державі, регіоні чи галузі.

К. П. Потакаєва [15], О. В. Бражко [16] і А. М. Кулик [14] визначають інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику, що відображає доцільність вкладення капіталу в об'єкт інвестування.

Ми запропонували власне визначення цього поняття, а саме: інвестиційна привабливість — це економічна категорія, яка являє собою сукупність показників і характеристик об'єкта інвестування, при аналізі яких в інвестора виникає бажання вкласти кошти в нього з метою отримання економічних вигід у майбутньому.

При теоретичному обґрунтуванні оцінки інвестиційної привабливості використовуються такі поняття, як: «інвестиційний клімат», «інвестиційний потенціал», «інвестиційний ризик» та їхній взаємозв'язок. Ці поняття розглядають у своїх роботах М. А. Стариченко [17], А. О. Щерба [18], О. В. Кузьменко [19], К. П. Потакаєва [15].

З приводу порівняння понять інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, то тут думки науковців різняться: перші — це ті, хто ототожнюють ці поняття, а інші — навпаки. Ми вважаємо, що їх потрібно розрізняти. Перш за все, інвестиційний клімат тісно пов'язаний із державним регулюванням економіки та інвестиційної діяльності. Інвестиційна привабливість, здебільшого, це суб'єктивна, сформована в результаті певних дій думка інвестора щодо об'єкта інвестування. На нашу думку, інвестиційний клімат, як сукупність окремих чинників політичного, правового, економічного, соціального та організаційного характеру, визначає інвестиційну привабливість, бо поняття інвестиційного клімату формується на загальнодержавному рівні і його потрібно розглядати не тільки з позицій іноземного інвестора, а й урахувати інтереси суспільства і держави загалом.

У сучасних умовах зовнішнє (міжнародне) середовище в умовах глобалізації відіграє дедалі більшу роль у формуванні сприятливої інвестиційної привабливості. Така думка підтверджується методиками міжнародних організацій щодо проведення практичних розрахунків рейтингової оцінки інвестиційної привабливості національних економік. Підвищення інвестиційної привабливості сприяє додатковому припливові капіталу, економічному підйому. Інвестор, обираючи об'єкт для вкладення своїх коштів, керується певними характеристиками: інвестиційним потенціалом і рівнем інвестиційного ризику, взаємозв'язок яких і визначає інвестиційну привабливість. Рейтинги інвестиційної привабливості допомагають інвесторам обирати і оптимальний варіант для інвестування, і сам об'єкт інвестування. Тільки в тих об'єктах, які є привабливими для інвесторів, можуть бути успішно реалізовані інвестиційні проекти.

Наше бачення взаємозв'язку між дефініціями інвестиційного клімату, потенціалу, ризику, активності та привабливості відображено за допомогою схеми на *рис.*

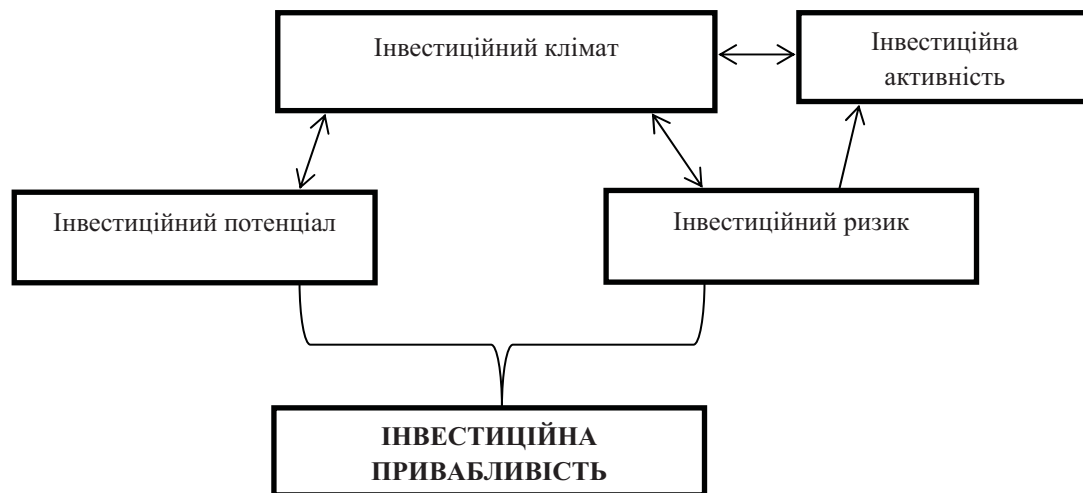

Рис. Взаємозв'язок інвестиційного клімату, привабливості, потенціалу, активності та ризику

Примітка. Розроблено авторами.

Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість — характеристика об'єкта економічної системи, яка складається із взаємопов'язаного інвестиційного ризику і потенціалу, що її формують, а також інвестиційного клімату та активності, що впливають на неї.

На наш погляд, інвестиційну привабливість слід розглядати на макрорівні (країна) і мікрорівні (регіон, галузь, підприємство). Оскільки інвестиційна привабливість має агрегований характер, то підприємство в цій системі є кінцевою точкою вкладення коштів, де реалізуються конкретні інвестиційні проекти. Кожен об'єкт інвестиційного ринку має власну оцінку інвестиційної привабливості та методики, за якими її визначають.

Кожному об'єктові інвестиційного ринку притаманна власна оцінка інвестиційної привабливості та методики, за якими її визначають. Інвестиційна привабливість підприємства, крім урахування власного потенціалу, формується під впливом галузі, регіону та країни. У свою чергу, сукупність підприємств утворює галузь, яка впливає на інвестиційну привабливість цілого регіону, а із привабливості регіонів формується привабливість країни.

Однак багато з методів не враховують у повному обсязі особливостей характеристики інвестиційної привабливості різних рівнів економічної системи: країни, галузей, регіонів, підприємств і не забезпечують інтегрованої оцінки агрегованого змісту інвестиційної привабливості. Багато методичних розробок між собою неузгоджені, мають різну методологічну базу, що ускладнює їхнє комплексне використання для реалізації методологічної моделі вибору об'єкта інвестування та оцінки його інвестиційної привабливості.

Сьогодні при здійсненні макроекономічного аналізу інвестиційної привабливості країн вагомим індикатором для іноземних інвесторів є оцінка країни міжнародними рейтинговими агентствами та організаціями.

Такий аналіз інвестиційної привабливості країни практикують у своїх роботах Н. В. Коваль [6], В. В. Ліщук [7], О. Л. Пластун [20], О. М. Ткаченко [21], О. В. Федорчак [22], М. В. Шуба [23].

Дуже популярні результати аналізу інвестиційної привабливості країн, представлені відомими інвестиційними, посередницькими та консалтинговими компаніями і рейтинговими агентствами, а також великими корпораціями, біржами і фінансовими групами та бізнес-журналами, що представляють їхні інтереси для формування більш чіткого уявлення про них, їх поділяють на різні групи.

Найбільш узагальнену класифікацію груп, на наш погляд, надає О. Л. Пластун, який пропонує виділити чотири групи рейтингів залежно від типу організацій, а саме: науково-

дослідні та міжнародні організації, рейтингові та інформаційні агентства. Організації та їхні рейтинги відображено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Організації та рейтинги, які оцінюють інвестиційну привабливість держави

Організація	Основний рейтинг (індекс)
Рейтинги, які складають науково-дослідні організації	
Інститут розвитку менеджменту (IMD)	Рейтинг конкурентоспроможності
Фонд «The Heritage Foundation» і газета «The Wall Street Journal»	Рейтинг за індексом економічної свободи
Європейська Бізнес-асоціація	Індекс інвестиційної привабливості
Журнал ForeignPolicy і громадська організація Американський Фонд Миру	Рейтинг недієздатних держав (2014 року перейменований в Індекс слабкості держав)
Гамбурзький інститут світової економіки та BDO	Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass
Рейтинги, які складають міжнародні організації економічного та соціального розвитку	
Світовий банк	Рейтинг ведення бізнесу (Doing Business)
Всесвітній економічний форум у Давосі	Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI)
Програма розвитку людства ООН	Індекс людського розвитку
Конференція ООН з торгівлі й розвитку ЮНКТАД	1. Індекс потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Potential Index) 2. Індекс залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Performance Index)
Standard & Poor's (S&P)	Довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями
Moody's	Суверенний рейтинг країни
Fitch Ratings	Довгостроковий і короткостроковий рейтинги дефолту емітента (РЕД)
Euromoney (Великобританія)	Рейтинг ризику країн
Newsweek (США)	Рейтинг кращих країн (Newsweek's The World's Best Countries)
Журнал «Forbes» (США)	Рейтинг країн з найбільш сприятливими умовами для бізнесу (Best Countries for Business)

Примітка. Розроблено авторами.

Ми також погоджуємося з думкою О. Л. Пластуна, що безпосередній вплив на інвестиційну привабливість України мають такі рейтинги:

1. Рейтинг конкурентоспроможності (Інститут розвитку менеджменту, IMD).
2. Індекс глобальної конкурентоспроможності країн (Всесвітній економічний форум у Давосі).
3. Рейтинг індексу економічної свободи (Фонд «The Heritage Foundation» і газета «The Wall Street Journal»).
4. Індекс інвестиційної привабливості (Європейська Бізнес-асоціація).
5. Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass (Гамбурзький інститут світової економіки і BDO).
6. Рейтинг ведення бізнесу (Світовий банк).
7. Кредитні рейтинги (Moody's, Fitch Ratings, Standard & Poor's).

За наведеними вище рейтингами проаналізуємо інвестиційну привабливість України. Динаміку позицій України в цих рейтингах наведено в *табл. 2*.

Індекси конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку менеджменту в Україні за досліджувані роки змінювались. Особливо в період 2015—2017 років Україна погіршила свої позиції в рейтингу, втрачаючи конкурентні переваги. Але з 2018 року спостерігаються незначні поліпшення: Україна змінює свої позиції в кращий бік, а 2020 року Україна піднялася на п'ять сходинок, порівняно з 2017-м.

За аналізований період позиції України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності (GCI) коливаються від 70-го до 85 місця (від найнижчого 73-го місця 2013 року до найвищого 85-го 2019-го). Низька і стабільна динаміка за рейтингом глобальної конкурентоспроможності в Україні є наслідком недорозвиненості фінансового ринку, особливо

ненадійність банківської системи, неефективне регулювання фондового ринку, недоступність фінансових послуг і проблеми із залученням фінансових послуг та інвестицій.

Таблиця 2

Динаміка позицій України в міжнародних рейтингах

Організація	Основний рейтинг (індекс)	Місце України								
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Рейтинги України за науково-дослідними організаціями										
Інститут розвитку менеджменту (IMD)	Рейтинг конкурен-тоспро можності	56 із 59 Індекс: 46,878 із 100	49 із 60 Індекс: 54,234 із 100	49 із 60 Індекс: 50,872 із 100	60 із 61 Індекс: 41,986 із 100	60 із 63 Індекс: 56,126 із 100	60 із 63	59 із 63 Індекс: 56,763 із 100	54 із 63	55 із 63
Фонд «The Heritage Foundation» та газета «The Wall Street Journal»	Рейтинг за індексом економічної свободи	163 із 179 Індекс: 46,1 із 100	161 із 177 Індекс: 46,1 із 100	155 із 178 Індекс: 49,3 із 100	162 із 178 Індекс: 46,9 із 100	162 із 178 Індекс: 46,8 із 100	166 із 180 Індекс: 48,1 із 100	150 із 180 Індекс: 51,9 із 100	147 із 180 Індекс: 52,3 із 100	134 із 180 Індекс: 54,9 із 100
Європейська Бізнес-асоціація	Індекс інвестиційної приваб ливості	Індекс: 2,2 із 5	Індекс: 2,1 із 5	Індекс: 2,7 із 5	Індекс: 2,6 із 5	Індекс: 2,8 із 5	Індекс: 3,03 із 5	Індекс: 3,07 із 5	Індекс: 2,95 із 5	Індекс: 2,51 із 5
Гамбурзький інститут світової економіки та BDO	Рейтинг інвестиційної приваб-ливості країн світу International Business Compass	115 із 174 Індекс: 43,82 із 100	99 із 174 Індекс: 47,12 із 100	109 із 174 Індекс: 46,18 із 100	89 із 174 Індекс: 50,57 із 100	130 із 174 Індекс: 43,15 із 100	134 із 174 Індекс: 42,68 із 100	131 із 174 Індекс: 45,27 із 100		
Рейтинги України за міжнародними організаціями економічного та соціального розвитку										
Світовий банк	Рейтинг ведення бізнесу (Doing Business)	152 із 183	137 із 185	112 із 189	96 із 189	83 із 189	80 із 189	76 із 190	71 із 190	64 із 190
Всесвітній економічний форум у Давосі	Індекс конкуренто-спроможності країн (Global Competiveness Index, GCI)	73 із 144	84 із 148	76 із 144	79 із 140	85 із 138	81 із 137	83 із 140	85 із 141	
Рейтинг України за кредитними рейтинговими агентствами										
Standard & Poor's (S&P)	Довгостро-ковий рейтинг за зобов'я-заннями	B (негативний)	B- (негативний)	CCC- (негативний)	B- (стабільний)	B- (стабільний)	B- (стабільний)	B- (стабільний)	B (стабільний)	B (стабільний)
Moody's	Суверенний рейтинг країни	B3 (негативний)	Caа1 (негативний)	Caа2 (негативний)	Caа3 (стабільний)	Caа3 (стабільний)	Caа2 (позитивний)	Caа1 (стабільний)	Caа1 (позитивний)	B3 (стабільний)
Fitch Ratings	Довгостро-ковий рейтинг дефолту емітента (РЕД)	B (негативний)	B- (негативний)	B- (негативний)	ССС (рейтинг не присвоєний)	B- (стабільний)	B- (стабільний)	B- (стабільний)	B (позитивний)	B (стабільний)

Джерела: [24—30].

За аналізований період позиції України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності (GCI) коливаються від 70-го до 85 місця (від найнижчого 73-го місця 2013 року до найвищого 85-го 2019-го). Низька і стабільна динаміка за рейтингом глобальної конкурентоспроможності в Україні є наслідком недорозвиненості фінансового ринку, особливо ненадійність банківської системи, неефективне регулювання фондового ринку, недоступність фінансових послуг і проблеми із залученням фінансових послуг та інвестицій.

Index of Economic Freedom розраховується і публікується більше ніж 20 років і є одним із найавторитетніших із найбільш цитованих показників інвестиційної привабливості країни. Українська влада приділяє цьому рейтингу незаслужено мало уваги.

Відповідно до дослідження 2018 року, за рейтингом економічної свободи Україна набрала 51,9 бала зі 100 можливих і посіла в рейтингу 150-те місце із 180-ти країн світу. Таким чином, ми вчергове опинились в групі країн з переважно невеликою економікою. Україна оцінена останньою серед 44 країн Європи, а її бал нижчий від середніх регіонального і світового показників. Слід відмітити, що протягом усієї історії існування цього рейтингу значення Індексу України жодного разу не перевищувало 54,9 бала (2020 року найвищий показник) із 100 можливих. Україна не може вийти з негативної зони інвестиційного клімату.

За всю історію вимірювання Індексу інвестиційної привабливості (ЄБА) (починаючи з 2008 р.) позитивних оцінок — «4» та «5» інвестори жодного разу не поставили. Експерти ЄБА досить критично оцінили інвестиційний України 2020 року, індекс опустився до 2,51 із п'яти балів, що можна прирівняти до даних 2015-го. Абсолютна більшість респондентів погоджуються з тим, що бізнес-клімат на 100 % залежить від політичного середовища та євроінтеграційних процесів. До причин, що вплинули на погіршення бізнес-клімату, експерти віднесли: слабкість судової системи, відсутність чітких заходів у боротьбі з корупцією, зміни податкового законодавства та обмежувальні заходи через COVID-19.

На жаль, у рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass, починаючи з 2015 року, Україна тільки погіршує свої позиції. Ми думаємо, подібні результати обумовлені політичною кризою і подіями у східній частині України. Експерти українського офісу мережі BDO вважають, що для того, аби переламати тенденцію погіршення інвестиційної привабливості країни, як і раніше, потрібні рішучі реформи, що забезпечать зростання ВВП не менше ніж 10 % щороку. Це неможливо без детінізації економіки і формування регулятивного середовища, сприятливого для будь-якого, а не лише великого бізнесу.

Звідси випливає гостра необхідність запровадження таких заходів:

- реальна боротьба з корупцією, гучні кримінальні справи і подальше притягнення до відповідальності високопоставлених чиновників і великих тіньових бізнесменів;
- очищення судової, правоохоронної і податкової систем шляхом справжньої, а не декоративної люстрації;
- формування національних ринкових інститутів, потрібних для підтримки експорту;
- максимально можлива дерегуляція і зниження податкового тягаря для малого і середнього бізнесу.

За аналізований період (2012 — 2020 рр.) можемо спостерігати позитивну динаміку позицій України тільки в рейтингу Doing Business. За період з 2012 до 2020 рр. Україна піднялась у рейтингу на 88 позицій.

Експерти Світового банку, який укладає рейтинг, зазначили, що ключовою реформою, яка сприяла підвищенню рейтингу України, є спрощення реєстрації бізнесу. Особливе схвалення Світового банку заслужили введені у 2012 — 2013 рр. нові норми Податкового Кодексу, які дозволили істотно скоротити час, потрібний для оформлення експортно-імпортних операцій.

Протягом 2018—2020 років для поліпшення ведення бізнесу було проведено низку таких реформ [29]:

- упорядкували роботу з видаванням дозволів на будівництво, скасувавши вимогу найняти зовнішнього керівника та запровадивши систему онлайн-повідомлень;
- спростили отримання електроенергії шляхом упорядкування випуску технічних умов і впровадження геоінформаційної системи;
- поліпшили надійність електропостачання, запровадивши механізм компенсації відключень;
- простили реєстрацію власності завдяки збільшенню прозорості системи землеустрою;
- поліпшили доступ до кредитної інформації шляхом створення нового державного реєстру кредитів у Національному банку України.

Та 2019 року міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service поліпшило прогноз рейтингів уряду України зі «стабільного» на «позитивний», підтвердивши довгострокові рейтинги емітента і пріоритетні кредити України на рівні «Саа1», а 2020-го році уже бачимо перехід на рівень В3, тобто з класу «істотного ризику» у «високоспекулятивний». Рейтингове агентство Fitch Rating 2019 року підвищило довгостроковий кредитний рейтинг України в іноземній та національній валютах із В- до Ві поліпшило прогноз зі стабільного на позитивний, а 2020-го залишилось усе без змін, тільки прогноз змінився на «стабільний». Міжнародне рейтингове агентство S & P поліпшило довгостроковий кредитний рейтинг з «В-» до рівня «В» 2019 року, зі стабільним прогнозом.

Подальші позитивні рейтингові оцінки можливі, якщо Україна продемонструє економічне зростання на тлі поліпшення бюджетних і зовнішньоекономічних показників та стабілізується ситуація на Сході країни без подальшої ескалації напруженості.

Висновки. Дослідження інвестиційної привабливості України на основі даних міжнародних рейтингів та індексів дозволило зробити висновок, що сьогодні Україна є дуже непривабливою, в очах іноземних інвесторів є надто ризикованою країною і потребує радикальних умов в економічному секторі. З ряду тих рейтингів та індексів, за якими ми оцінювали інвестиційну привабливість України, постійна позитивна динаміка спостерігається тільки в рейтингу ведення бізнесу і певні зрушення в рейтингу за індексом економічної свободи.

На нинішній день, інвестиційний клімат, що склався в нашій країні, не стимулює залучення прямих інвестицій, збільшення внутрішнього інвестування у пріоритетні галузі господарства, посилення міжнародних відносин, ще й пандемія COVID-19 також внесла свої корективи у стан національної економіки. Для відновлення довіри іноземних інвесторів Україні перш за все потрібно мінімізувати свої боргові зобов'язання, сконцентрувати зусилля на своїх конкурентних перевагах (кваліфікована робоча сила, географічне положення, розвинені сільськогосподарські галузі, висока вища освіта тощо) і посприяти розвитку інноваційної діяльності.

Література

1. Малько К. С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 100—105.
2. Колесник Я. О., Скоробогатова Н. Є. Проблеми визначення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату в Україні. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2012. URL : <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-45.pdf>.
3. Маслак М. О. Визначення факторів інвестиційної привабливості підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 61—65. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_6_18.
4. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and resource economics*. 2017. Vol. 3. № 1. С. 80—93.
5. Марченко Н. А. Інвестиційна привабливість України: теорія і практика. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2012. № 4. С. 43—49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2012_4_9.
6. Коваль Н. В. Інвестиційна привабливість України в міжнародних рейтингових оцінках. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 17. С. 3—10.
7. Ліщук В. В. Оцінювання інвестиційного клімату України на основі міжнародних рейтингів та індексів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 35—38. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/9.pdf.
8. Рзаєв Г. І., Вакулова В. О. Методики оцінки інвестиційної привабливості на рівні країни та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 3. Т. 1. С. 137—143. URL : <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4836/3/P3ACB.pdf>.
9. Чумак Л. Ф., Пугач І. В. Підходи до аналізу управлінського аспекту інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 49. С. 181—184.

10. Ситник О. В. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 127—130. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2015/27.pdf.
11. Задорожна Я.Є., Дядечко Л. П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2007. № 2. С. 32—35. URL : <http://intkonf.org/zadorozhna-yaе-dyadachko-lp-pidvishchennya-investitsiyanoi-pryvablivosti-pidpriemnitstva-yak-napryamok-zaluchennya-investitsiynih-resursiv>.
12. Цубера К.В. Сутність інвестиційної привабливості підприємства як економічної категорії. *Управління розвитком*. 2014. № 10. С. 112—114.
13. Косенко О. П., Перерва П. Г., Майстро Д. С. Інвестиційна привабливість як економічна категорія. *Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі* : зб. тез наук. робіт 1-ї Всеукраїнської наук.-практ.інтернет-конф., 21—23 березня 2017 р. Кременчук : КрНУ, 2017. С. 130—133. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/31070/1/Kosenko_Investytsiina_pryvablyvist_2017.pdf.
14. Кулик А. М., Корецька О. В. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Економічні науки. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 7—11. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/36339/1/vestnik_KhPI_2018_15_Kulyk_Ekonomichna.pdf.
15. Покатаєва К. П. Теоретичні аспекти визначення категорії «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість». *Комунальне господарство міст*. 2007. Вип. 75. С. 262—268. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/1542/1/К.П.ПОКАТАЄВА.pdf>.
16. Бражко О. В. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 12. С. 16—20.
17. Стариченко М. А. Інвестиційна привабливість як економічна категорія. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 10. С. 174—179.
18. Щерба А. О. Інвестиційна активність промислових підприємств України. *Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку*. 2015. С. 233—243.
19. Кузьменко О. В. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіонів України. *Економічний Нобелівський вісник*. 2015. № 1 (8). С. 46—54. URL : <https://docplayer.net/79610761-Investitsiyuniy-klimat-ta-investitsiyu-pryvablivist-regioniv-ukrayini.html>.
20. Пластун О. Л., Дудкін О. В. Міжнародні інвестиційні рейтинги як засіб усунення інформаційної асиметрії на макроекономічному рівні. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 3. С. 191—198.
21. Ткаченко О. М. Оцінка інвестиційної привабливості України крізь призму міжнародних рейтингів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 15—21. URL : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/28172/3/4.4.pdf>.
22. Федорчак О. В. Міжнародні індекси інвестиційної привабливості України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Державне управління. 2016. № 3. С. 21—28.
23. Шуба М. В. Україна в міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості: аналіз поглядів світових агенцій та організацій. *БізнесІнформ*. 2015. № 9. С. 135—139.
24. Рейтинг конкурентоспроможності країн. *IMD*. URL : <https://www.imd.org>.
25. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності. *GCI*. URL : <https://www.weforum.org>.
26. Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass. URL : <https://www.bdo.ge/en-gb/home-uk>.
27. Рейтинг за індексом економічної свободи. URL : <https://www.heritage.org/index/ranking>.
28. Індекс інвестиційної привабливості. URL : <https://eba.com.ua/en/>.
29. Рейтинг ведення бізнесу. *Doing Business*. URL : <http://gtmarket.ru/ratings/doing-business>.
30. Україна в кредитних рейтингах. URL : <https://countryeconomy.com/ratings/ukraine>.
31. Гриценко Л. Л., Шамкало К. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості країни. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Кропивницький, 24—25 жовтня 2019 р.* Київ : «Ексклюзив-Систем», 2019. С. 41—43.

Статтю рекомендовано до друку 22.06.2021

© Гриценко Л. Л., Захаркін О. О., Дехтяр Н. А., Шамкало К. Ю.

References

1. Malko, K. (2015). Investytsiyniy klimat ta investytsiina pryvablyvist Ukrainy: chynnyky yikh formuvannya v suchasnykh umovakh [Investment climate and investment attractiveness of Ukraine: factors of their formation in modern conditions]. *Aktualni problemy ekonomiky — Current economics problems*, 3, 100—105 [in Ukrainian].
2. Kolesnik, Ya., & Skorobohatova, N. Ye. (2012). Problemy vyznachennia investytsiinoi pryvablyvosti ta investytsiinoho klimatu v Ukraini [Problems of determining investment attractiveness and investment climate in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia — Current problems of economics and management*. Retrieved from <http://probleconomy.kpi.ua/pdf/2012-45.pdf> [in Ukrainian].
3. Maslak, M. (2016). Vyznachennia faktoriv investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva [Determining the factors of investment attractiveness of the enterprise]. *Molodyi vchenyi — A young scientist*, 6, 61—65. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_6_18 [in Ukrainian].
4. Hrytsaienko, H., & Hrytsaienko, M. (2017). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy [Investment attractiveness of Ukraine]. *Agricultural and resource economics*, 3, 80—93 [in Ukrainian].
5. Marchenko, N. (2012). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: teoriia i praktyka [Investment attractiveness of Ukraine: theory and practice]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky — Bulletin of Chernihiv State Technological University. Economic Sciences*, 4, 43—49. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2012_4_9 [in Ukrainian].
6. Koval, N. (2010). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy v mizhnarodnykh reitynhovykh otsinkakh [Investment attractiveness of Ukraine in international ratings]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 17, 3—10 [in Ukrainian].

7. Lishchuk, V. (2016). Otsiniuvannia investytsiinoho klimatu Ukrainy na osnovi mizhnarodnykh reitynhiv ta indeksiv [Assessment of the investment climate of Ukraine on the basis of international ratings and indices]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 10, 35—38. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/9.pdf [in Ukrainian].
8. Rzaiev, H., & Vakulova, V. O. (2016). Metodyky otsinky investytsiinoi pryvablyvosti na rivni krainy ta perspektyvy [Methods for assessing investment attractiveness at the country level and prospects]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky — Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences*, 3, 137—143. Retrieved from <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4836/3/P3ACB.pdf> [in Ukrainian].
9. Chumak, L., & Puhach, I. V. (2015). Pidkhydy do analizu upravlynskoho aspektu investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemstva [Approaches to the analysis of the managerial aspect of investment attractiveness of the enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti — Bulletin of Transport Economics and Industry*, 49, 181—184 [in Ukrainian].
10. Sytnyk, O. (2015). Ekonomichna sutnist investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemstva ta yii kharakterystyky [The economic essence of the investment attractiveness of the enterprise and its characteristics]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 23, 127—130. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2015/27.pdf [in Ukrainian].
11. Zadorozhna, Ya., & Diadechko, L. P. (2007). Pidvyshchennia investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemnytstva yak napryamok zaluchennia investytsiinykh resursiv [Increasing the investment attractiveness of entrepreneurship as a direction of attracting investment resources]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 2, 32—35. Retrieved from <http://intkonf.org/zadorozhna-ya-e-dyadechko-lp-pidvischennya-investitsiynoyi-privablivosti-pidpriemnytstva-yak-napryamok-zaluchennya-investitsiynih-resursiv/> [in Ukrainian].
12. Tsybera, K. (2014). Sutnist investytsiinoi pryvablyvosti pidpryemstva yak ekonomichnoi katehorii [The essence of investment attractiveness of the enterprise as an economic category]. *Upravlinnia rozvytkom — Development management*, 10, 112—114 [in Ukrainian].
13. Kosenko, O. P., Pererva, P. H., & Maistro, D. S. (2017). Investytsiina pryvablyvist yak ekonomichna katehoriia [Investment attractiveness as an economic category]. *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh subiektiv v nestabilnomu ekonomichnomu seredovyshchi — Strategic prospects for the development of economic entities in an unstable economic environment*: Coll. thesis science. works of the 1st All-Ukrainian scientific-practical. internet conference, (pp. 130—133). Kremenchuk: KrNU. Retrieved from http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/31070/1/Kosenko_Investytsiina_pryvablyvist_2017.pdf [in Ukrainian].
14. Kulil, A., & Koretska, O. B. (2018). Ekonomichna sutnist poniattia investytsiinoi pryvablyvosti [The economic essence of the concept of investment attractiveness]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Ekonomichni nauky — Bulletin of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute». Economic sciences*, 15 (1291). Kharkiv: NTU «KhPI», 7—11. Retrieved from http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/36339/1/vestnik_KhPI_2018_15_Kulyk_Ekonomichna.pdf [in Ukrainian].
15. Pokataieva, K. (2007). Teoretychni aspekty vyznachennia katehorii «investytsiinyi potentsial» ta «investytsiina pryvablyvist» [Theoretical aspects of defining the category «investment potential» and «investment attractiveness»]. *Komunalne hospodarstvo mist — Municipal utilities*, 75, 262—268. Retrieved from <http://eprints.kname.edu.ua/1542/1/K.II.POKATAIEVA.pdf> [in Ukrainian].
16. Brazhko, O. (2009). Osoblyvosti formuvannia otsinky investytsiinoi pryvablyvosti ekonomiky [Features of formation of an estimation of investment attractiveness of economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 12, 16—20 [in Ukrainian].
17. Starychenko, M. (2013). Investytsiina pryvablyvist yak ekonomichna katehoriia [Investment attractiveness as an economic category]. *Ekonomika ta upravlinnia APK — Economics and management of agro-industrial complex*, 10, 174—179 [in Ukrainian].
18. Shcherba, A. (2015). Investytsiina aktyvnist promyslovykh pidpryemstv Ukrainy [Investment activity of industrial enterprises of Ukraine]. *Stratehiia i mekhanizmy rehuliuвання promysloвого rozvytku — Strategy and mechanisms for regulating industrial development*, 233—243 [in Ukrainian].
19. Kuzmenko, O. (2015). Investytsiinyi klimat ta investytsiina pryvablyvist rehioniv Ukrainy [Investment climate and investment attractiveness of the regions of Ukraine]. *Ekonomichnyi Nobelivskiy visnyk — Economic Nobel Bulletin*, 1 (8), 46—54. Retrieved from <https://docplayer.net/79610761-Investitsiyniy-klimat-ta-investitsiyna-privablyvist-regioniv-ukrayini.html> [in Ukrainian].
20. Plastun, O., & Dudkin, O. V. (2012). Mizhnarodni investytsiini reitynhy yak zasib usunennia informatsiinoi asymetrii na makroekonomichnomu rivni [International investment ratings as a means of eliminating information asymmetry at the macroeconomic level]. *Marketynh i menedzhment innovatsii — Marketing and innovation management*, 3, 191—198 [in Ukrainian].
21. Tkachenko, O. (2018). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy kriz pryzmu mizhnarodnykh reitynhiv [Assessment of Ukraine's investment attractiveness through the prism of international ratings]. *Investytsii: praktyka ta dosvid — Investments: practice and experience*, 11, 15—21. Retrieved from <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/28172/3/4.4.pdf> [in Ukrainian].
22. Fedorchak, O. (2016). Mizhnarodni indeksy investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [International indices of investment attractiveness of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Derzhavne upravlinnia — Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Public Administration*, 3, 21—28 [in Ukrainian].
23. Shuba, M. (2015). Ukraina v mizhnarodnykh reitynhakh investytsiinoi pryvablyvosti: analiz pohliadiv svitovykh ahentsii ta orhanizatsii [Ukraine in the international ratings of investment attractiveness: analysis of the views of world agencies and organizations]. *Biznes Inform — Business Inform*, 9, 135—139 [in Ukrainian].
24. Reitynh konkurentospromozhnosti krain [Rating of competitiveness of countries]. (2020). *IMD*. Retrieved from <https://www.imd.org> [in Ukrainian].
25. Reitynh hlobalnoi konkurentospromozhnosti [Global competitiveness rating]. (2020). *GCI*. Retrieved from <https://www.weforum.org> [in Ukrainian].

26. Reitynh investytsiinoi pryvablyvosti krain svitu International Business Compass [Rating of investment attractiveness of the worldInternational Business Compass]. (2020). *Hamburzhkyi instytut svitovoi ekonomiky ta BDO — Hamburg Institute for World Economy and BDO*. Retrieved from <https://www.bdo.ge/en-gb/home-uk> [in Ukrainian].
27. Reitynh za indeksom ekonomichnoi svobody [Rating according to the index of economic freedom]. (2020). *Fond «The Heritage Foundation», «The Wall Street Journal»*. Retrieved from <https://www.heritage.org/index/ranking> [in Ukrainian].
28. Indeks investytsiinoi pryvablyvosti [Index of investment attractiveness]. (2020). *EBA*. Retrieved from <https://eba.com.ua/en> [in Ukrainian].
29. Reitynh vedennia biznesu [Rating of doing business]. *Doing business*. (2020). Retrieved from <http://gtmarket.ru/ratings/doing-business> [in Ukrainian].
30. Ukraina v kredytnykh reitynhakh [Ukraine in credit ratings]. (2020). Retrieved from <https://countryeconomy.com/ratings/ukraine> [in Ukrainian].
31. Hrytsenko, L. L., & Shamkalo, K. Yu. (2019). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti krainy [Assessment of the country's investment attractiveness]. *Finansovo-kredytnyi mekhanizm rozvytku ekonomiky ta sotsialnoi sfery — Financial and credit mechanism of economic and social development: Proceedings of the II International Scientific and Practical Internet Conference (Vol. 216)*, (pp. 41—43). Kyiv: «Ekskliuzyv-System» [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 22.06.2021

© Hrytsenko L., Zakharkin O., Dekhtyar N., Shamkalo K.